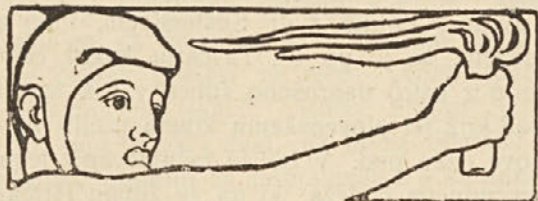

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

dopise in spise na uredništvo. — Lastnik lista: Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z., Dunajska cesta št. 20. — Naročnina za celo leto: 2 K 50 vin., za pol leta 1 K 25 vin., v Nemčijo 3 K, v Ameriko 4 K 60 vin. Posamezne številke 8 vin.

Ali bo vojska?

Avstro-Ogrska je proglasila aneksijo Bosne in Hercegovine. Po domače rečeno: Bosna in Hercegovina, ki sta bili dosedaj na papirju last turške države, sta se kar čez noč proglasile za dedne dežele habsburško-lotrinške rodovine, kar pomeni, da se je geografično naša država povečala za nekaj stotisoč kvadratnih kilometrov. Dosedaj so bili avstrijski uradniki v Bosni le uslužbenci oskrbnika, dosedaj pa bodo uslužbenci lastnika. Bosenski fantje so dosedaj od 1878. leta sem služili kot vojaki bosensko-hercegovski, od sedaj za naprej pa bodo c. in kr. vojaki. I. t. d. i. t. d.

Izpremenila se je oblika, v resnici v bistvu je pri starem, kajti v bistvu se vladati te dve deželi že od 1878. l. po „avstrijsko“. Vendar: proglasitev te izpremenitve more provzročiti vojsko. Zakaj? Turčija sicer ne misli na vojsko, ker ve, da je preslaba za kakšno podobno reč, kot je vojskovanje, ker ima tudi doma preveč opravka z notranjimi zadevami. Protestirala je sicer proti Avstriji glede proglasitve Bosne in Hercegovine in glede proglasitve Bolgarije kot samostojne kraljevine, družega nič! Razburjenjšo pa se kaže Srbija. Na Srbskem kriče po vojski. Smešna je sicer na

videz vsaka taka misel, — kaj bodo ubogi Srbi proti veliki državi avstro-ogrski! Kdor pa pozna razmere v Srbiji, ve, da je srbska vlada v škripcih. Ali vojsko ali revolucijo? Dinastija kralja Petra nima sedaj zavidenja vrednih dni. Če napove vojsko, bo joj, če ne napove vojsko, bo zopet joj — mogoče še hujši joj . . .

Za danes navajamo le to. Komentar k tem dogodkom bomo pisali pozneje. Eno je brez dvombe in bodi zato pribito: Avstro-Ogrska je s proglasitvijo Bosne in Hercegovine kot avstrijske dežele prerušila pogodbo, ki jo je glede teh dežel l. 1878. podpisala. S tem je podnetila ogenj, ki vedno tli na Balkanu. Isto se je zgodilo v Bolgariji. Če bo tekla kri, za vzrok bo vsakdo vedel, kdor je zasledoval razvoj dejanja. Upati pa je, da bo na vseh krajih pamet zmagala, kajti, kakor smo že rekli, v bistvu se ni nič izpremenilo, le drugo obliko se je dalo. Iz bolgarskega kneza je postal bolgarski kralj, iz upravitelja Bosne pa bosanski vladar . . .

Pot v Kanoso.

„Ko sem videl dr. Šušteršiča in njegove tovariše, kako so nahrulili tovariša dr. Ferjančiča, mislim sem, da vidim pred seboj kake pobesnele Indijance. Le tomahovke sem pogrešal, drugače so bili popolnoma

slični Indijancem. — Ta mož ni še nikdar kaj dal za kak naroden namen. Kje je narodno društvo, čigar član je on? Še pri 'Slovenski Matici' ni! Dal je, da je mogel slepariti z žlindro, a kdor v take namene da, ni požrtvovalen.*

Ivan Hribar na shodu v „Narodnem Domu“ dné 6. julija 1902.

„Ali na križ niso pribili naše stranke; na svoj križ so pribili drugega mučenika. Ta mučenik je naš kmet in centurio dr. Šušteršič je pristopil, da mu je z nabrušeno sulico prebodel ozke prsi od spodaj navzgor, da odteče tisto malo krvi, kar je niso katoliški komarji dosedaj izsesali iz našega kmeta. — Ta mož je v deželnem zboru govoril o subjektih. Bodi mu odpuščeno, dasi imam skoraj zavest, da je on sam subjekt, in da bi morala pravega katoliškega škofa rdečica oblititi, ne samo tedaj, kadar občuje z dr. Šušteršičem, temveč tudi že tedaj, kadar se temu škofu sanja o omenjenem Šušteršiču. — Če bi šlo po volji dr. Šušteršiča, morali bi vsi naprednjaki živiti v grobu, in morda bi dobili še celo duhovnika, ki bi jih hotel zastonj pokopati!“

Dr. Ivan Tavčar na shodu v „Narodnem Domu“ dné 6. julija 1902.

„Kdo pa je ta dr. Ivan Šušteršič, vas vprašam pred vsem? Klerikalci trdijo, da je to mož, za katerim stoji 38.000 volilcev. Jaz pa pravim: ne 38.000 volilcev, temveč par sto duhovskih fanatikov, par sto pokornih mežnarjev in pa 37.000 onih ubogih kranjskih kmetičev, katerim so njih dušni pastirji znali tako temeljito omračiti in zatemniti duševno obzorje, da bi bili z istim prepričanjem in z isto navdušenostjo, kakor dr. Šušteršiča, volili v državni in deželni zbor tudi vse časti vredno kuharico našega premilostnega knezoškofa, ako bi bili slučajno tako zaukazali gospod kaplan. — . . . v rimsko mesnico ne gre svobodomiselní srednji stan. To bodi naš kratek odgovor na vse besno kričanje tistih naših socialnih reformatorjev, ki zaman izkušajo za rdečimi zaplatami skriti svojo črno kuto.“

Dr. Karel Triller na shodu v „Narodnem Domu“ dné 6. julija 1902.

„Namesto delavcev je pričapljalo pred 'Narodni Dom' kacic 130 fantičev. Prišla je krščanska in socialno-demokratska mularija, pobiči i. t. d.“

„Slov. Narod“ od 7. julija 1902.

„Mnogo krivičnega se je zgodilo v Avstriji kmečkemu stanu, a za vse krivice so glasovali liberalni poslanci, katere vodijo judje. Boj vseh poštenih ljudskih prijateljev gre proti liberalizmu i. t. d., i. t. d.“

„Volilni odbor katoliško-narodne stranke“ v Ljubljani 1. 1901.

„Zmirjajo se pijano med seboj. Očitajo zločine in prav po klerikalno se koljejo, ti čedni in spodobni kumpani. Toda vse to zmerjanje, očitjanje in klanje je nekak spektakel za šport; kakor hitro jim stopi pred oči prijazna podoba globokega deželnega korita, postanejo edini in složni, pozabijo na to, kar je bilo, in v bratski vzajemnosti zajemajo iz korita.“

„Rdeči Prapor“ z dné 13. maja 1907.

„Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke je imel ta teden sejo, na kateri je soglasno sklenil, naj stopi dr. Tavčar v njegovem imenu v dotiko z dr. Šušteršičem in izve, če se da doseči sporazumljenje med narodno-napredno in med klerikalno stranko v svrhu skupnega postopanja v narodnih stvareh.“

„Slov. Narod“ z dné 3. oktobra 1908.

In zgodilo se je, kar smo prorokovali že lani in prej. Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke je sklenil, da stopi dr. Tavčar v dotiko z dr. Šušteršičem, torej z možem, ki je po dr. Tavčarju kakor centurio z ostro nabrušeno sulico v roki stopil pod križ ter slovenskemu kmetu predrl njegove ozke prsi. V boljše razumevanje tega prečudnega čudeža, ki ga je župan Hribar prorokoval že na grobu narodnih žrtev dné 22. septembra 1908, je treba, da na kratko obrišemo dogodke izza polpretekle dobe.

Slovenci smo majhen narod, ki ga zatirajo od vseh strani. Nimamo niti najpotrebnejših ljudskih šol. Od severa pritiska nemški nacijonalizem, na jugu nas pa tlačí laški šovinizem. Vlada se nikdar ni dosti zmenila za Slovence, dasi so bili vedno njeni najpokornejši policaji. Po zaslugi „narodnih voditeljev“. Če se danes z nami po mačehovsko ravna, so tega krivi tisti, ki imajo direktno nalogo, da se temu upró. Desetletja pošiljajo Slovenci v parlament poslance, ki so bili v prvi vrsti ponižni služniki vlade, na narod pa sploh nikdar mislili niso. Še danes je tako.

Pa so prišli rodoljubi in so rekli: Pomagaj si sam! In ustanovili so Ciril-Methodovo družbo, ki naj bi Slovincem preskrbela tega, česar noče dati vlada. Pri snovanju družbe pa se je v prvi vrsti mislilo na potrebe duhovščine, vse drugo je bilo postranska stvar. Poučevanje v njenih šolah se je prepustilo takozvanim šolskim sestram. Lani se je vršil občni zbor, na katerega je prišlo izredno veliko število dijakov, ki so izdali parolo: Farje iz odbora ven! Slučajno so imeli liberalci večino, in popje so zleteli čez prag. Klerikalci si niso belili las in so rekli: Dobro, pa se ločimo! Par tednov pozneje je imela „Slov. krščansko-socialna zveza“ na Jesenicah svoj občni zbor, ki je na predlog Ivana Štefeta sklenil uvesti lastne vžigalice,

dočim se je nad ciril-metodijskimi proglasil bojkot. Liberalci, ki so mislili, da bodo klerikalci mirno požrli zadano jim klofuto, so zagnali velik krik; a pomagalo ni. Navdušenost v liberalnem taboru je jela pojemati in tudi kronice niso kapale tako, kakor se je bilo pričakovalo.

Kaj sedaj?

Šinila je v glavo srečna misel, pa so letošnjo skupščino priredili v Ptuj. Računali so, da bodo tepeni. Pa je tudi lepo, če se človek postavi in reče: „Glej, narod, tvoj mučenik sem!“ „Rdeči Prapor“ je že 23. sept. izrekel sum, da bodo liberalci to priliko porabili za pobratimstvo s klerikalci. In zakaj bi tudi ne, če je že vse tako lepo napeljšano! Ptujске kravale se je pošteno razbobnalo, kakor se spodobi, in drugače čisto dobrodušni Ljubljčan je tisti dan korakal v „Mestni Dom“ s pestjo v žepu. Ker že dolgo ni bilo nobenega „heca“, se je „protestante“ po shodu prepustilo same sebi. Steklenica tinte je dala signal, in od tu datira najnovejša liberalno-klerikalna sloga.

Ampak da bo prišlo tako daleč, na to niti sami „voditelji“ niso mislili. Bilanca ljubljanskega pogroma je zaključena in podpisana s krvjo nedolžnih žrtev. Dva mrtveca, osem ranjencev. In kadar človek vidi kri, se mu skrči srce in rad pozabi na vso preteklost in vse principe. Prilika je bila dana kakor nalašč, da se izrabi razpoloženje ljudstva in se mu psihično pripoveduje o narodnih klevetnikih. Niso se še posušile solze in ne še zgrnila zemlja nad zevajočim grobom, in že je vstal mož in glasno zaklical: „Ljubi bratje! Sloga, sloga!“ Kakor trgovec, ki mu ni brige, da mu je zgorela družina, samo da je rešil denar.

Kadar je človek razburjen, navadno ne misli dosti; dostopen je za vse bajke in iluzije. In položaj je danes tak, da se ne moremo otresti suma, da so žrtve od 20. septembra 1908 liberalcem dobrodošle. Na njih grobu upajo sezidati stavbo liberalno-klerikalne sloge. Res, čudna so pota božje previdnosti. Če pride do sloge, se ne bomo prav nič čudili, če liberalci lajtnanta Mayrja navsezadnje proglase za narodnega svetnika.

Dr. Tavčar ima torej nalogo, da z dr. Šušteršičem stopi v dogovor. Kakšne grehe so liberalci že napravili temu možu, najbolj sovražnemu na Slovenskem! On je proglasil Celje za „Fremdes Gebiet“, je kriv nemške gimnazije v Ljubljani in da Slovenci nimamo svojih srednjih šol. Dr. Šušteršič daje svojega otroka v nemško šolo, ni član nobenega slovenskega društva i. t. d. Težko mora biti sivolasemu dr. Tavčarju, da ga je na stara leta doletela usoda, ki je pač ni pričakoval. Ali ga bo oblila rdečica sramu, kadar bo segel temu možu v roko? Ali se bo dr. Tavčar spomnil nekdanjih besedi, ko je rekel; „... zanesljivo pa vem, da mora gospod dr. Körber takoj pohiteti k umivalniku, če je kdaj segel dr. Šušteršiču v roke!

Pot v Kanoso! Nekdaj tako ponosna liberalna stranka sedaj dr. Šušteršiču liže pete. „Slov. Narod“ pozivlja svoje dopisnike, naj nikar več ne pišejo o klerikalcih, ker se morda doseže sprava. Dr. Šušteršič bo seveda z veseljem segel v roke staremu spokornjencu, čegar glasilo je njegove pristaše pitalo z mularijo. Sklepała bosta kompromise, ampak samo v narodnih stvareh. Honny soit qui mal y pense! — Bližajo se deželnozborske volitve in liberalcem bi bilo prav všeč, da bi jim klerikalci ne delali nobenih sitnosti. Pobotali se bodo pod narodnim plaščem. Prav je pisal „Rdeči Prapor“ od 3. oktobra 1908. Delavstvo sedaj ve, koliko je zaupati liberalcem. Jadra so razpeta in le vprašanje ugodnega vetra je, kdaj slovenska liberalna barka prijadra v klerikalno luko. Tedaj pa bo dr. Ivan Šušteršič razprostrl svoji žegnani roki in dejal z blaženim glasom: „Vstani, moj sin, dr. Ivan Tavčar; odpuščeni naj ti bodo tvoji grehi!“ In vzradovala se bo vsa čedna družba, Hribar bo pa nosil bandero sv. Mihaela...

LISTEK.

Tajnosti španske inkvizicije.

3. nadaljevanje.

A da je natančneje pogledal v obraz Andaluzkinje, lahko bi bil opazil, kako so pobledele njene rdeče ustnice, kako plahe

oči izdajale strah in kako silno je bilo njeno srce pod jopico iz črnega žameta.

Če je Kokova sestra pomislila na svoje prastarše, je lahko nedaleč našla izvirek svoje katoličanske krvi, kar jej ni dajalo nobenega jamstva za varnost pred inkvizicijo; zato je iz golega strahu postala poslušna služabnica svetega sodišča. Hinavsko obnašanje vojščaka Kristusovega¹⁾ in njegovo pobožno hlinjenje je ni posebno pomirilo, vsled česar je vzkliknila z navidezno razposajenim glasom:

„Ej, to bo krasno, jako krasno!“

Kar opazi, da jo menih - pridigar pazno motri s svojimi velikimi črnimi očmi. Preslišal ni nobene besede razgovora, ušla mu ni nobena kretnja njenega obraza.

„Daj, hčerka moja, donesi nama vina,“ reče jej zdaj familijar.

Vesela, da uide motrečim pogledom duhovnika ter se odtegne nadaljnemu razgovoru, tekem katerega se je pošteno bala, da bi je strah vsak hip ne izdal, prinese Čapa hitro in brhko jaro²⁾ z vinom ter jo postavi pred njegovo častnost.

V tem ko je Enrikes pritegnil leseno klopico, da prisede bližje frančiškanku, vstopi nova oseba v taverno. Prišlec se približa familijarju, pomigne z očmi na meniha ter vpraša:

„Jeli to naš komisar³⁾?“

„Da, senor Frasko,“ odvrne Enrikes.

Duhovnik vstane in prekrži roki na prsih. Frasko stori enako, pri čemur se s svojim čelom nalahno dotakne čela duhovnikovega. Na ta pozdrav so se spoznavali familijarji svetega sodišča.

Toda Frasko se s tem še ni zadovoljil. Razgalil je svoje prsi ter pokazal pod telovnikom srebrno ploščico z narobe obrnjeno podobo Kristusovo. Na prsih Kristusovih je bliščalo solnce, simbol⁴⁾ luči, obenem pa tudi zasmehljivo znamenje inkvizicije, te glasnice blodenj in pogube.

Na to znamenje frančiškan ni odgovoril ničesar.

Dalje prih.

¹⁾ Vojščaki Kristusovi. Tako se je nazivalo familijarje svetega sodišča, odkar je bil dal vrhovni inkvizitor Torquemada — leta 1494, za časa Aleksandra VI. — najmlajše izmed njih oborožiti. „Ta značilna milica“ (vojska) pravi L' Lorente v zgodovini inkvizi-

cije, „je bila zelo številna“. Torquemada se je izkazal zelo silovitega in krvoločnega; tako je pospešil špijonažo in ovaduštvo, da so mnogi plemenitaši smatrali za bolj premeteno, da so sami pristopili k inkviziciji, nego da bi se jih prejalislej proglasilo za sumljive, vsled česar so se sami ponudili za familijarje svetemu sodišču. Zgled plemenitašev v zvezi s predpravicami (privilegiji), ki jih je familijarjem podelil Ferdinand Aragonski, je privabil tudi veliko ljudi iz prostega naroda. Kmalu je bilo toliko familijarjev, kolikor ljudi, ki so bili zavezani, da odrajtujejo mestne doklade, od katerih pa je bil oproščen, kdor je pripadel inkviziciji. Oboroženi familijarji so bili to, kar se je imenovalo milico Kristusovo; ta milica je opravljala službo telesne straže pri vrhovnih in provincijalnih (podeželnih, na deželi) inkvizitorjih.

Na Francoskem je milico Kristusovo uvedel Dominik I. 1208., namreč za časa vlade Filipa II., kralja francoskega, in papeža Inocencija III. (L' Lorente Dominika dosledno imenuje Dominik de Guzman, kar pa je napačno. Guzman se imenuje neka pokrajina v Španiji. Op. prevajalca.) — ²⁾ Jarro, jaro, majolika ali bokal, ki drži približno en liter. — ³⁾ Komisar. Uradna oseba, poverjena z uradnimi posli. ⁴⁾ Simbol. Znamenje ali slika, ki predstavlja gotovo idejo. Simbol revolucionarnosti je rdeča zastava; delavski solidarnosti dve sklenjeni roki i. t. d.

Z M E S.

Zakaj smo kristjani — in zakaj socialni demokratje. Pod tem naslovom je te dni izšla brošurica, ki jo je spisalo več krščanskih socialcev. Knjižica pravi: „Kdor živi in dela, kakor je to učil Kristus, ta je že socialen demokrat — in kdor dela, kakor to vелеva socialno-demokratični program, ta je tudi kristjan.“ Po teh izvajanjih prihajajo spisatelji do zaključka; da je največja neumnost, če je delavstvo razcepljeno v dve stranki: v krščansko-socialno in socialno-demokratično. Prosijo, naj jih socialna demokracija sprejme v svoje vrste. O sprejemu v stranko je sklepal kongres italijanske socialne demokracije, ki se je v kratkem vršil v Florenci. Značilno je dejstvo, ki ga rimski krščanski socialci sami priznavajo, namreč, da se v središču krščanstva, v Rimu, kjer biva sam „Kristusov namestnik,“ papež, živi najmanj krščansko. Kakor se vidi so rimski klerikalci bolj odkritosrčni od naših. Kaj pravi k temu „rimski“ dopisnik „Slovenca“?

O breznarodnosti socialne demokracije. V založbi tiskovnega odbora češke socialno-demokratične stranke je že izšla

posebna številka svetovnega francoskega lista „L'assiette au beurre“. V njem je natančno narisana in opisana pritisk Nemcev in Madžarov na Čehe, Poljake in Slovence.

Blagoslovljen tat. Župnik Erdyhelye v ogrskem Samoboru je poneveril 50.000 cerkvenega premoženja in ubežal v Ameriko. Če kaj takega kak drug napravi, pišejo klerikalni listi takoj, da je to posledica svobodomiselnih socialističnih vzgoj. Mi bi sedaj lahko zapisali, da je zločin župnika v Samoboru posledica duhovniške vzgoje.

Prav so delali. Menihi-benediktinci v Admontu na Štajerskem se pečajo poleg tega, da hvalijo boga in ga molijo, tudi s tem, da si množe premoženje. Imajo svoja posestva, svojo živino, krave in tudi bika. Tega bika pa izrabljajo tudi v politične namene. Če je bil kakšen kmet na sumu, da je socialist, ni smel krave pripeljati k oplemenjenju. Graški soc.-dem. list „Arbeiterwille“ se je norčeval iz tega. Očetje benediktinci so ga tožili, četudi vedo, da bi morali maščevanje prepustiti gospodu. Gospod pa se je zato nad njimi sam maščeval ter dopustil, da so izgubili tožbo in imeli še veselje, plačati sodne stroške. — Res je, da se je menihom zgodila krivica; kajti razsodba ni bila pravična. Če bi hodil samostanski bik tudi k neklerikalnim kravam, kje pa bi dobili klerikalci toliko klerikalnih telet, katerih vendar toliko rabijo!

Kako Gostinčar vleče kmete. Prejeli smo in objavljamo: Spoštovani gospod urednik! Prosim, dajte prostora naslednjim vrsticam v Vašem cenjenem listu. 2. m. m. sem imel v Ljubljani neke opravke, popoldan pa sem zašel v gostilno „pri Sokolu“ nasproti škofiji. Ko nekaj časa tako sedim, vstopi 6 ali 7 kmetov, med njimi ena ženska. Razgovarjali so se o suši in draginji, največ pa o politiki in previsokih davkih. Najbolj glasen je bil majhen možicelj, ki je neprestano klical „ta boljšega“ na mizo. Iz razgovora, ki so ga imeli, se je dalo spoznati, da morajo biti to kak „gospod deželni ali državni poslanec“. Neprestano je žužnjal: Ja, ja, kajpak, seveda, davki so previsoki,

mrve se vam mora dati i. t. d. Kar se pri sošednji mizi oglasi neki gost, očitno delavec, in se z „gospodom poslancem“ spusti v polemiko. Zdaj šele sem zvedel, da imam pred seboj slavno osebo Gostinčarjevo. Nepovabljeni neznanec ga vpraša: „Kako pa, gospod poslanec, da ste glasovali za vse davke?“ Gostinčar na to, očitno, da se se prepriča, kakšnega političnega prepričanja je nepoznanec: „Kaj pa vi berete, morada „Narod“? Gost: Vse, tudi „Narod“. Gostinčar: „Potem pa vi tudi lažete, lažnjivec ste!“ Gost: „Vi ste imun, jaz pa nisem, zato raje molčim; ampak povem vam, da sva midva sedajle kje drugje in ne v sredini mesta, ne vem, kako bi se vam godilo!“ Neki kmet: Gospod, od katere stranke pa ste?“ „Jaz sem naprednjak, ampak to je vseeno; Gostinčarja poznam, ko je pred dobrimi desetimi leti v „Meščanski pivovarni“ pri Hafnerju zabavljajl čez klerikalca Lichtensteina, ker je hotel poslabšati šolo; takrat je rekel, da bi bilo boljše, če bi se pisal Dunkelstein.“ Kmet: Katera stranka je pa najmočnejša?“ Gost: „Menda tista, ki vam Gostinčar in duhovniki pripovedujejo o njej; če se vam slabo godi, je le Vaša stranka kriva, ker vas farba in ničesar ne stori.“ In tako je šlo naprej. Imel sem prijetvo zabavo. Gostinčar je pa izgledal kakor kuhan rak. Ako ne družega, je prepil imel vsaj ta vspeh, da so kmetje spoznali, da se vendar še najde ljudi, ki se upajo postaviti tudi na laž takega poslanca, kakor je Gostinčar. Tóda hočem biti pravičen, zato konstatiram: Abstinent Gostinčar je ceho pošteno plačal, na to pa odkuril urnih krač. Toliko, da javnost izve, kako Gostinčar guli kmeta, kadar misli, da je med svojimi, in pa da se dogodek otme pozabnosti. Pogovor je seveda skrajšan, ampak vseeno se Vam že v naprej zahvaljujem za Vašo prijaznost in beležim z odličnim spoštovanjem I. L.

O verstvu sveta. Na celi zemlji je okoli 1490 milijonov ljudi, ki se v glavnem delé v pet plemen, in sicer: v kavkaško (belo), mongolsko (rmeno), etijopsko (črno), ameriško (rdeče) in malajsko (rjavkasto). Poleg kožne polti so še drugi plemenski znaki,

kakor: oblika lobanje, sestav zob i. t. d., o katerih govoriti pa ni naš namen. Najštevilnejše pleme so Kitajci, katerih je nad 400 milijonov, torej skoro eno tretjino vseh ljudi. Na celem svetu je 280 milijonov katoličanov (19·22%), 235 mil. pristašev Konfucija (15·13%), 200 mil. mohamedanov (13·73%), 160 mil. protestantov (10·98%), 160 mil. malikovalcev (10·98%), 150 mil. brahmanov (10·30%), 140 mil. budistov (9·61%), 120 mil. pravoslavnikov (8·33%) in 12 mil. judov (0·92%). Na vsakih 100 ljudi pride 19 rimskih katolikov, 16 oboževalcev Konfucija, 14 mohamedanov, 11 protestantov, 11 malikovalcev, 10 brahmanov, 10 budistov, 8 pravoslavnikov in 1 jud. Na vsakih 100 ljudi odpade 19 rimskih katolikov in 81 drugovercev. Tu so našteje le poglavitejše konfesije, vseh je namreč toliko, da se njih natančno število še označiti ne da. V naslednjem navajamo na lahko umljiv način, kakšno je razmerje števila rimskih katolikov do števila pripadnikov drugih ver:

katoličani
pripadniki Konfucija
mohamedanci
protestanti
malikovalci
brahmani
budisti
pravoslavni
judje

Razmerje števila rimskih katolikov do skupnega števila pripadnikov ostalih veroizpovedovanj, je izraženo naslednje:

280 milijonov katoličanov

1177 milijonov drugovercev

Iz teh števil se razvidi, da je razmerje števila rimskih katolikov napram celokupnemu številu drugovercev precej znatno. Rimski papež še ni absoluten „vladar“ vseh duš. Nastane vprašanje: Katera vera je prava? Kleriki vseh ver trdijo, da je njihova. Veri katoličan mora sevé verjeti, da bo na vsakih 100 ljudi najmanj 81 krivovercev pogublje-

nih. Gotovo je, da zgoraj označene številke niso absolutno zanesljive; kajti tako med katoličane kakor drugoverce je prišteti znatno število takih, ki so le po imenu pripadniki dotične konfesije, sicer so pa ali indiferentni ali pa celo brezverci. Ob priliki priobčimo še druge zanimive podatke.

Blagoslovljeno prase. V Pečuhu na Ogrskem se je nahajala v samostanu „Naše preljube gospe“ 17letna deklica Andrassy. Te si je poželet ondotni župnik in izrazil je svojo željo prednici samostana, ki je bila takoj pripravljena mu jo izpolniti. Še isti večer je deklico spodila iz zavoda. Ker je bila že noč, dekle ni vedelo kam, zato je šlo v župnišče prosit prenočišča. Župnik jo je prijazno sprejel, jo omamil ter hotel posiliti. A še predno je izvršil zločin, se je dekle zavedlo in preprečilo atentat. Tudi drugo jutro je celibator poskušal svojo srečo, ko se mu pa ni obneslo in je dekle jelo kričati, jej je dal 11 K, da naj molči. Tako razumejo kutarji Kristusov nauk: Ljubite se med seboj!

Svoboda na Ogrskem. V Aradu na Ogrskem izhajajoči rumunski list „Tribuna“ prijavlja nad vse zanimive podatke o političnih progonih, ki so jih madjarski „patrijotje“ v zadnjih dveh letih zakrivali nad pripadniki drugih narodnosti in najrazličnejših strank. Pod pretvezo, češ, da so zakrivali hudodelstvo hujskanja proti madjarski narodnosti, je bilo od aprila 1905 do avgusta 1908 radi političnega delovanja, zlasti agitacije pri volitvah završenih nič manj kakor 226 sodnih obravnav, katerih rezultat se glasi: 181 let, 3 mesece in 6 dni ječe, 89.088 K globe in 154.600 K sodnih troškov. Tako izgleda svoboda v deželi, ki ječi pod fevdalno-klerikalnim jarmom. Dobršen del navedenih kazni odpade na socialne demokrate radi agitacije za volilno reformo.

Rusko gospodarstvo. Car Nikolaj I. je često potreboval denar, ker ga mu je preračun zmanjkalo. Enkrat pa je poklical k sebi člane kronskega sveta in jim zapovedal, naj mu povedo na kakšen način bi on prišel k denarju. Ministri so sklonili glave in molčali. Kar se vzdigne star general, do-

ber carjev prijatelj in začne: „Predlagam, da naj Vaše Veličanstvo da v najem pokrajino Kavkaz, in sicer na dobo 100 let. Razume se, da razumnim podjetnikom. In sicer: na 33 let Nemcem, da upeljejo pravilno gospodarstvo, na 33 let Angležem, da upeljejo industrijo, in na 33 let Italijanom, da upeljejo znanosti in umetnosti.“ Car je bil ves vesel tega predloga; vzkliknil je: dobro — ampak to je samo 99 let (3 krat 33), kaj pa še eno leto? „Vaše Veličanstvo, pravi nato general, „poslednje leto pa poverite gospodarstvo v Kavkazu ruskemu guvernerju, in ta bo skazil vse to v enem letu, kar bodo drugi napravili v 99 letih.“

Klerikalci — ljudski oderuhi. Dvema gospodoma naenkrat služiti se ne more, to ve vsak otrok; a klerikalci kljub temu igrajo to nevarno igro. Kmetom se laskajo kot agrarci, delavstvu in drugim slojem pa kakor to razmere zahtevajo. Na Slovenskem nastopajo kot Slovenska Ljudska Stranka, drugod pa kot češka, nemška i. t. d. Znano je, da so dunajski klerikalci največji sovražniki Slovanov, to se je povdarjalo tudi na zadnjem katoliškem shodu v Pragi. Ker se bližajo volitve v nižjeavstrijski deželni zbor, so te dni nahujskali tamošnje kmete, da bi podražili mleko, dasi so šele leta 1904 poskočili za 2 vinarja pri litru. Dunajčanom, tudi klerikalnim, to seve ni všeč, vsled česar so sklicali velikanske shode ter sklenili, podraženju upreti se z vso silo. Celo prodajalci mleka to pot klerikalcem nočejo na led in simpatizirajo z delavstvom. Pripravljeno je vse, da dobe mleko od drugod.

Iz Zagorja.

V Zagorje smo v zadnjem času dobili precejšnje število novih rudarjev. Vodstvo je poslalo, kakor smo že poročali v zadnji številki, gospoda Platzerja v Nemčijo, kateri je pri iskanju ljudi istim vse mogoče obetal. Ko bi se ti rudarji obrnili na naše strokovno društvo, predno so sem prišli, bi jim to natanko poročalo v položaju. Obetal se jim je, da so stanovanja zanje že pripravljena, a ko so prišli, so se morali potikati semin-

tja. Obljubilo se jim je, da se jim bode kurjava k stanovanjem dostavila, seveda je sedaj precej drugače. Kako pa bodo zaslužili, se bode še videlo, a gotovo je, da 5 kron ne bodo. Mi združeni rudarji pa kličemo novodošlim: pristopite v naše strokovno društvo in pomagajte, da skupno izboljšamo naš položaj.

„Slovenec“ pa „Naša Moč“ sta imela strašno veliko pisati o sodr. M. Čobalu, ko so ga v Radečah obsodili — sedaj, ko so ga pa v Novem mestu oprostili ter ubogemu Gostinčarčku naložili občutne denarne stroške, pa molče kot pobeljeni grobovi... Gostinčarček pa toči bridke solzice za svetle kronice. Je že tako: dijete so res po 20 kron, ali če se bo vedno le pravdal in pravde izgubljeval — no, potem pa, dijete, lahko noč! (NB. Ker ima take izdatke za pravde, tudi za štrajkujoče v Vevčah ni skoro nič dal!!)

Shod. V nedeljo, dne 18. t. m., bo v Zagorju javen ljudski shod ob 3. uri popoldne v dvorani gospoda R. Mihečiča. Dnevni red: I. Starostno zavarovanje in načrt vlade. II. Dogodki po slovenskih pokrajinah in stališče socialno-demokratske stranke. Delavci, obrtniki in sploh prebivalci, udeležite se tega zborovanja! Krščansko-socialno ministrstvo hoče poslabšati načrt zborovanja ter rudarje iz njega sploh izpustiti. Obenem pa se bo na zborovanju preciziralo stališče socialno-demokratske stranke radi zadnjih nacionalnih izgredov. Pridite torej vsi! Prostost govora vsakomur zagotovljena!

Kakšni so klerikalci? V kotredeškem rovu, kjer dela par klerikalnih revčkov z gosp. Groharjem na čelu, je zadnjič gosp. Pič odtrgal eni taki partiji 70 kron. Eden naših rudarjev je opozoril opeharjene ajmoharje, naj si vendar ne puste tako odtrgovati zaslužek. Odgovoril pa mu je gosp. Grohar, ki je načelnik klerikalnih backov: „pustimo, pustimo, da se ne zamerimo gospodu vodju Piču“. Taki so ti junaki! Boje se, da se ne zamerijo! Ha, ha!

Dne 4. t. m. se je vršil izborna obiskana rudarski shod pred rudniško revstarijo

radi žlemania. Na dnevnem redu je bilo tudi rudniško nadzorovanje. Na shod so bili povabljeni uradniki in rudniška oblast Udeležilo se je shoda vodstvo rudnika, kakor tudi precejšnje število paznikov. Upati je, da se napake, ki škodujejo delavcem na zdravju, ali na plači, sedaj enkrat odstranijo, ker so gospodje slišali na lastna ušesa pritožbe rudarjev.

Iz krogov strojevodij pri zagorskem rudniku se nam piše: Dolgo časa se že strojevodje in kurilci borimo za skrajšanje delavnega časa, in sicer iz 10 ur na 8. Vsak, kdor pozna razmere pri naši stroki, bode pripoznal, kakšno odgovornost imamo. Seveda smo deloma že dosegli tudi to, da se pri vožnji iz šahta (Förderung) dela le na osem ur. Vendar je pa tudi razven elektrarne, pri kateri se dela na 10 ur, tudi vožnja z motorjem in vožnja na postajo, kjer se pa dela celo 12 ur. Ker je to po mojem mnenju nepostavno, se tem potom opozarja rudniška oblast, da uredi stvar; če ne gre na 10 ur, naj se pa napravi na 8 ur. Obžalovanja vredno je pa poleg vsega tudi to, da na Grafia-šahu, ko nekateri delajo na 8 ur, (kateri so v jami; poprej so pa vsi skupaj imeli osemurni delavni čas) da sta dva strojevodja, katera delata celo 12 ur. Tovarši! Na ta način ne bomo dosegli nikdar tako potrebnih osemurnikov, kakor tudi ne izboljšanja našega stanja. To vendar ne gre, ako ima mesec 30 dni, da naredi nekateri po 40 šihov. Seveda pride potem večja plača na mesec tako, da se pri vsaki priložnosti od strani rudnika očita, saj itak tako dobro zaslužite. Tovarši, zavedajte se svojih dolžnosti napram drugim tovaršem!

Op. uredništva: Ta dopis smo prejeli s podpisani več strojevodij; za enkrat ga objavljamo. V drugič pa prosimo, da vsak, kdor kaj napiše, dá to našemu zaupniku v Zagorju, da ta potrdi resničnost!

Iz Tržiča.

„Slovenec“ od zadnje sobote se v posebnem članku sredi nad nami. Ne zamerimo mu, če skrbi za naše kronice. Povemo mu le, da mi kronice pošiljamo našim cen-

tralnam, kjer bodo dobro shranjene in nam prišle v času potrebe prav. V Tržiču danes že vemo ceniti vrednost delavske organizacije! Mi vemo, da brez te delavstvo ničesar ne zmore. Iz tistih časov smo se to naučili, ko so nas imeli razni „krščanski“ rešitelji v rokah. „Slovenec“ tudi piše o štrajku v Vevčah in Medvodah ter pravi: koliko so pa tam soc. demokratje pomagali? Mi „Slovenca“ samo vprašamo — vprašanje za vprašanje — koliko denarja so vsi klerikalci zbrali, „Slovenec“ naj poda javni račun, koliko so vevški in medvodski delavci dobili podpore v štrajku? Potem bomo dalje govorili. Mi Tržičani dobro vemo, da so klerikalci le zato, da je mljho, in nič ne dajo. Vemo tudi, da celo prepričani smo, da bodo naši sotrpini v Vevčah in v Medvodah tudi kmalu izpregledali ter začeli hoditi po tej poti, kot smo začeli mi. Tudi doli bo kmalu isto kot pri nas. Drugače biti ne more! Zavedno delavstvo si brez drugih vplivov povsod napravi svoje strokovne organizacije, ki slone na razrednem stališču edine delavske stranke socialno-demokratske!

Čudno je to res! Ko smo se sedaj v Tržiču začeli delavci vseh strokovnih organizirati na edini pravi podlagi, pa začenjajo prihajati najrazličnejši gospodje in nas nadlegujejo in ovirajo. Eni imajo „narodnost“, drugi pa „vero“ na jeziku. Povemo obojnim: mi smo organizirani slovenski delavci, ki pa ne sovražimo ne Nemcev, ne nikogar, kdor je pošten; bojevali pa se bomo proti vsakomur, kdor bo škodoval delavcem, pa naj bodo ti delavci te ali one narodnosti. Mi delavci smo bratje, pa naj bomo že Slovenci, Čehi ali Nemci. Vsi se moramo mučiti od zore do mraka, če hočemo saj borno živeti. Mi pa tudi vemo, da je edina socialna demokracija res taka stranka, ki je vsaki narodnosti pravična! Glede vere pravi naš program, da je ta privatna, zasebna zadeva vsakega posameznika. Proti klerikalcem pa se bomo tudi mi bojevali, ker je klerikalizem sovražnik napredka, kulture in izobrazbe. Delavci pa moramo stremiti za napredkom, za kulturo in za kar največ iz-

obrazbe, če hočemo doseči kdaj pravo izboljšanje našega žalostnega položaja.

„Naprej!“ tudi v Trziču radi beremo. 100 naročnikov bomo kmalu imeli. Upamo, da še ta mesec. Ljudje pravijo vsi: „Naprej!“ piše resnico, in liste, ki so za resnico, moramo razširjati!

Delavci! V organizacijo! Na delo vsaki! Vsak bodi bojevnik za sveto delavsko stvar!

S Štajerskega.

Iz Pohorja. 11. t. m. smo imeli v Ribnici na Pohorju velik shod. Govoril je sodr. Anton Kristan, strokovni tajnik iz Ljubljane. Pripovedoval je o pomenu delavskega združevanja, pojasnjeval cilje delavskega ljudstva in razlagal razne načine, po katerih pridemo trpini do boljšega življenja. Socialna demokracija je s tem shodom tu na Pohorju veliko pridobila. Brezno, Ribnica in drugi bližnji okraji so že čvrste postojanke. V sami Ribnici imamo tri strokovne organizacije. Socialistični listi pa imajo tudi že vse polno odjemalcev!

Iz Ptuja. Tudi pri nas se širi prav pridno slovensko socialistično časopisje. „Naprej!“ ljudje prav radi bero. To je tudi potreba. Ko bodo ljudje več brali, potem bo na sploh boljše. Seveda: listi „Štajerc“, „Gospodar“ in taki niso za delavca, to so listi, ki nimajo čistih namenov! „Štajerc“ služi nemški klikli, „Gospodar“ klerikalizmu i. t. d. Za delavce pa je naš „Naprej!“, „Rdeči Prapor“, „Železničar“ i. t. d. Drugič več!

Iz Zidanega mosta. Tudi od nas bomo začeli poročati v „Naprej“. Iz vseh delavskih krajev beremo dopise. Tudi mi bomo sporočali vanj svoje težnje! Pri nas smo delavci na železnici. Godi se nam tako kot povsod trpinom. Vendar združujemo se prav pridno, ker vemo, da bomo združeni veliko več dosegli, kot razcepljeni. Klerikalci hočejo delati zgago, ali nimajo uspehov. Zaveden trpin klerikalcu ne verjame. Ve, da mu je klerikalizem sovražnik. Kako tudi ne! Vsak dan vidimo, kako ničvredna in zlobna je klerikalna svojat. No, pa prihodnjič več!

Z Jesenic.

„Pri nas se bojujejo narodnostni boji“. Kdor bere „Slovenca“, „Narod“ ali kak drug podoben časnik, ta si mora misliti, da so na Jesenicah res kruti boji. Jesenice so delavski kraj. 90% vseh prebivalcev smo delavci. Eni delamo v tovarni, drugi na železnici, tretji po raznih delavnicah. Smo Slovenci, Nemci, Čehi i. t. d. Naši gospodarji so prav tako raznih narodnostij, so Nemci in so Slovenci. Seveda glavno so Nemci. In ti se ravsajo med sabo. Mi delavci smo složni. Za nas ni narodnostnih bojev, za nas je sedaj šele en boj: za naš obstanek, za naš kruh! Mi nimamo še časa gledati, kje je nemški ali pa slovenski napis — mi se moramo bojevati z našimi delodajalci, brez ozira na to, kakšni narodnosti pripadajo. Železničarji n. pr. smo v večnih konfliktih z ravnateljstvom. Naša stanovanja so grozna. Na Hrušici n. pr. stanujemo slabše kot medvedi v brlogih. Zasluzek naš je majhen. V štacunah (pa naj imajo slovenske ali nemške napise) je povsod drago, mesarji nas odirajo, pa naj so za „živio“ ali za „heil“. Zato nas tudi ravsanje naših delodajalcev in njih podrepnikov ne briga prav veliko. Zaveden delavec je vsak mednarodni, ker se pravi: zaveden delavec spoštuje vsako narodnost, ne sovraži Nemca, ker je Nемеc, in ne sovraži Slovenca, ker je Slovenec. Seve: boj na Jesenicah je le na videz za narodnost, pravzaprav je pa ta boj za moč in oblast v občini. Občina je važen činitelj, in ni vseeno, kdo jo ima v rokah. Za delavce bo občina edino tedaj pravega pomena, ko bomo imeli delavci v njej odločilno besedo. Zato naj nobena meščanskih strank ne misli, da bomo delavci šli za kakšno njih po kostanj v žrjavico! Ne, ne! Delavci smo za delavsko politiko, za tako, ki bo prinašala delavcem užitek. — Toliko za enkrat kot odgovor vsem tistim, ki se jih tiče!

Delavce v tovarni opozarjamo, naj vsi do zadnjega pristopijo v organizacijo kovi narjev! Vpisuje se vsako nedeljo dopoldne v društveni sobi na pošti.

Kakšne časnike naj beremo na Jesenicah? Svoji k svojim, vpijejo meščanske stranke! Torej: delavci k delavcem! Za delavce je delavsko časopisje. Vsak bodi naročnik „Napreja“ in če mogoče še „Rdečega Praporja“.

Na Jesenicah bo 25. oktobra popoldne javen shod. Lokal in dnevni red se pové po plakatih. Delavci! Agitirajte že danes za ta shod!

Izjava. Podpisani imenujem vsakega, ki trosi okrog lažnjive govornice, da sem neko gotovo osebo kleče prosil odpuščanja radi neke obdolžitve za nesramnega lažnjivca, in bom z vsakim takim obrekovalcem sodnijsko postopal. — Jesenice-Fužine, dne 29. septembra 1908. — Štefan Brun, delavec in ud kovinarske organizacije na Savi.

Iz Trbovelj.

Pošta okradena. Opetovano je prebivalstvo poštnega okraja I. javno kazalo zamenjarjenost na pošti ter zahtevalo, da se napravi red. Prebivalstvo plačuje drago poštnino, pisma i. t. d. pa se dostavljajo v največjem neredu. Poštna direkcija je vedno igrala gluho nemca in pustila neznosno zamenjarjenost. Dne 6. t. m. je nekdo ukradel iz poštné čumnate na trboveljskem koldvoru okroglo 6200 kron poštnega denarja. Pismonoša, uboga človeška para, mora vsaki dan v celem poštnem okraju dvakrat vse preletati, raznositi došlo pošto ter ponoči izmučen in utrujen hoditi na postajo k poštnim vlakom. Krivda, da se je izvršila tatkvina, zadene samo le gluho nemo poštno direkcijo v Gradcu. Mogoče bo sedaj kaj bolje!

Pritožb o trboveljski pošti je bilo vedno vse polno! Za tako občino kot so Trbovlje bi se moralo drugače delati na pošti. Poslanec Roš, če bi bil malo bolj delaven, bi lahko povzročil marsikaj. Pa, kaj hočemo . . .

Iz idrijskega okraja.

Organizacija zidarjev. V Idriji in okolici dela v letni sezoni precejšnje število zidarjev. Ti ljudje pa so do danes še vsi neorganizirani. Razcepljeni so po okolici v

večjih in manjših skupinah. V dotiko pridejo le malo z drugimi industrialnimi delavci; časopis je med njimi le slučajna stvar. Posebna ovira za stanovsko združitev teh ljudi so njih takozvani polirji ali predelavci, ki so nastavljeni tudi pri malih skupinah. Ti ljudje se hočejo razlikovati od svojih tovaršev ter gredo na roko podjetniku s tem, da grajajo vsako sredstvo za izobrazbo in stanovsko samopomoč svojega stanu. Zidarji in pomočniki so pri nas pravi sužnji; pečejo se v najhujši vročini po cele dneve po stavbah. Ponoči pa stanujejo v barakah v prašni slami in celi teden v delavni obleki, ker za taka pasja ležišča (ako bi tudi zamogli) ne morejo imeti čez teden snažne obleke. Živijo navadno ob sami polenti, ako hočejo pri svoji plači prislužiti toliko, da v brezposelni zimi preživijo sebe in svojo družino. Ti delavci so v poletni sezoni zavarovani za slučaj bolezni, ali pri takozvani obrtni pomožni blagajni ali pri logarski bolniški blagajni. Ti bolniški blagajni sta pa „izborni“, da se je bati, da se ob najmanjši katastrofi, ki zadene večje število članov, popolnoma izprazni. Zlasti idrijska bolniška blagajna je v jako žalostnem položaju. Usoda malih blagajen je njena usoda. V kulturno bolj razvitih deželah so tudi delavci te vrste že davno razumeli svoj grozni položaj in so se pričeli organizirati, da si izboljšajo svoj položaj. Zveza avstrijskih zidarjev daje svojim članom podpore in pravovarstvo; podpore v stavkah, potne podpore po zimi, potno podporo stavkujočih, podporo v slučaju smrti, podpore iz dela odpuščenim in izprtim. Dalje imajo svoje strokovne časopise. Članarina se plačuje samo v poletnem času, oziroma v času stalnega dela. Pozimi ima zidar pri zvezi popolne članske pravice in se ga takoj v začetku sezone šteje za deležnega vseh zvezinih podpor. Gmotni interesi in duh časa kličejo torej tudi vse dosedaj še razcepljene zidarje, da se pridružijo sotrpinom po ostalih deželah ter pristopijo v svojo stanovsko organizacijo, ki se imenuje „Zveza avstrijskih zidarjev“.

S tem bode pomagano ne le njim, ampak tudi svojcem in potomcem.

Klerikalna vzgoja. Žena klerikalca A. Likarja je že parkrat napadla našega raznašalca časnikov. Naučila je celo svojega otroka, naj vpije na mimoidočega raznašalca. Naš sodrug je na razne surove besede malih otročičev vsakrat molčal, kar je dokaz, kako nizko stoje klerikalne device v omiki pod našimi sodrugi.

Svoji k svojim. Člane obč. konsumnega društva se opozarja na bogato zalogo manufakturnega blaga za ženske in moške, za vsakojako zimsko obleko ter raznih pelerin po jako nizki ceni. Tudi pri špecijskem blagu ima „Obč. konsumno društvo“ najsolidnejše cene. Torej: velja naj geslo „svoji k svojim“. Kdor še ni član, naj pristopi. Pristopnina 2 K 40 v. Delež 40 K.

Lepega se dela nadpaznik Petrič, ker smo ga malo prešegetali v zadnji številki za njegovo hinavsko obnašanje napram delavcem. Tudi g. Penko je skušal postaviti svojega svetovalca v najčistejšo luč napram nekaterim delavcem, češ „gutman“ je pošten mož, mislil ni nič slabega. Seveda, gliha skup štriha. Enkrat zagovarja šef svojega posla, drugič bode pa posel šefa.

Kaj bo s čitalnico? Čujemo, da se na sklep občinske seje z dne 10. kimavca od strani deželnega odbora še sedaj ni nič odgovorilo. Sušteršič je postal nem gotovo so ga onemile besede, ki jih je izustil proti Ganglu. Upamo, da se bo stvar tudi od strani idrijskih klerikalcev pripoznala kmalu kot potrebna. Osvald in kompanjoni so prijatelji veselic, če pa bode samo dvorana pri „Črnem orlu“ za vsa društva, potem bodo Marijine device in čuki tudi prišli bolj poredkoma na vrsto.

Čujemo, da bo idrijski župan odstavljen in obč. svet razpuščen. Škandal!

Namesto ljudske kuhinje — Uršulinski zavod v Idriji. Dolgo časa je že, kar je vložil odsek, na čelu mu c. kr. deželnovladni svetnik g. Sturm, prošnjo na ministrstvo za ljudsko kuhinjo v Idriji, iz koje naj bi dobivali revni ljudje hrano ali zastonj ali proti malemu plačilu. Obenem bi

imela dekleta priliko, naučiti se praktičnega kuhanja. Namesto podpore za ljudsko kuhinjo pa je ministrstvo dalo 26 000 kron podpore za „Uršulinski zavod“. Komentarja k temu ni treba. Iz dejstva samega se dovolj razvidi.

Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb za idrijski sodni okraj ima jako težko stališče. Članov ima društvo v primeri prebivalcev celega okraja malo, torej tudi dohodki ne morejo vstrezati vsem prošnjam. Vzlic temu daje društvo že sedaj nad 130 K mesečnih podpor. Poleg članskih dohodkov se mora že sedaj sezati po drugih izvenrednih pripomočkih. Prosilcev je vsaki mesec več, in lahko rečemo: dosedaj še ni bil skoraj nobeden, ki bi ne bil potreben. Ali vsled premajhnih dohodkov in namena društva se je mogla pomoč v več slučajih odkloniti. Prav pomembni prizori se dogajajo pri odborovih sejah, kojih se osebno udeležujejo prosilci, varuhi za sirote, vdove s tremi, štirimi otroci, provizijonirani rudarji. Vsi tožijo, da jim ni mogoče živeti; eni so bolni, drugi onemogli, poleg tega pa imajo še nedoletne otroke. Če se vpraša, koliko imate provizije. „23 K“ pravi, mož s štirimi otroci, „jaz sem čisto pohabljen in star, ne morem si nič več prislužiti; poskusil sem že vse, obrnil sem se na brat. skladnico, na erar ali nikjer ni pomoči, pomagajte mi, da živim.“ Drugi je že par let bolan, ima ženo in dva otroke, provizije od erarja mesečno 7-60 K. Kako naj živijo? Takih slučajev ima društvo polno. Vsled svojih gmotnih razmer in kot društvo za sirote mora podpirati v prvi vrsti le sirote. Žalostno in značilno za naš c. kr. erar je: poslušati prošnje ubogih ljudi, ki so žrtvovali erarju svoje zdravje in moči, ta pa nima denarja za svoje žrtve, pač pa meče denar za nepotrebne napise, za uradniške vrtove in hiše, ki se v enem letu po trikrat, štirikrat predelejuje iz delavskega proračuna. Predstojnik rudnika je načelnik brat. skladnice in preskrbninske blagajne, ima kot tak dolžnost vplivati pri vseh merodajnih oblastih, da se boljše zavaruje ljudi, ki jim preti vsak dan vsled bede pogin. Ali naši gg. predstojniki

c. kr. erarja delajo prav nasprotno. Praksa nas uči že več let: vse od delavcev stavljene premembe paragrafov pravil frat. skl., ki so dosedaj povečini le na korist erarju, so se na občnih zborih bodisi takoj sistirali ali pa diplomatično od strani rudniške oblasti cele leto zavlačevale in zvijačno odklonile. Pri tem naj bode že povedano, da so pravila frat. sklad. v Idriji tako komplicirano sestavljena, da jih delavci skoraj ne razumejo. Želeti bi bilo, da bi se že enkrat zavzele vse korporacije ter zahtevale temeljito reformo naših preskrbninskih blagajn in bratovskih skladnic. Več o tem še pride.

Predavanje v rudarskem društvu dne 3. t. m. je bilo jako zanimivo. Gosp. dr. Lončar je temeljito in natančno pokazal na razliko med prirodnim in med kulturnim človekom. Omenil je število prebivalcev naše zemlje, med kojimi je komaj ena sedmina še nekulturnih ljudi. Navzoči so zanimivo predavanje zelo pozorno poslušali in izrekli končno željo, da bi sledila še daljša taka predavanja.

Predavanje gosp. dr. Lončarja se vrši v rudarskem društvu zopet dne 17. t. m. zvečer o predmetu: „Kako se je razvijal prirodni človek v kulturnega“. Udeležite se ga mnogobrojno!

Vabilo na zanimivo veselico, katero priredi socialistično društvo „Naprej“ v Idriji, dne 25. t. m. ob 7. uri zvečer v pivarni pri „Črnem orlu“ v Idriji. Dnevni red: Vinska trgatev in ples. Upamo, da bo prvokrat v Idriji prirejena vinska trgatev obilno obiskana. Vstopnina 20 vin. za osebo.

V založbi „Del. tiskovne družbe“ v Ljubljani

dobite:

Prezanimivo brošuro dr. L. WAHRMUNDA: „Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost“.

Nihče naj ne bo brez te brošure!

LIBERATUS: „V dobi klerikalizma“. Cena 40 vinarjev.

ETBIN KRISTAN: „Nevarni socializem“. Cena 30 vinarjev.

E. K.: „Primož Trubar in slovensko ljudstvo“. Cena 8 vinarjev.

ANT. KRISTAN: „O konsumnih društvih“. Cena 20 vinarjev.

ETBIN KRISTAN: „Strahovi“. Cena 30 vin.

E. K.: „Narodnostno vprašanje in Slovenci“. Cena 24 vinarjev.

Sprejem močnega fanta za učenca.

Nastop v mesecu novembru.

Jakob Malenšek, stavbni in umetni ključavničar
na Bohinjski Bistrici.

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko «Tri jelke». — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

VALENTIN LAPAJNE
v Idriji (pred šolo)

priporoča

žaluzije

in polete

= za okna. =